УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО
КАТЕДРА "ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ И ТЕХНОЛОГИЧЕН ТРАНСФЕР"

УТВЪРЖДАВАМ,

ЗАМЕСТНИК - РЕКТОР ПО
НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ /П/

/ДОЦ. Д-Р МАРИЯ ВОДЕНИЧАРОВА/

ИЗПИТНА ПРОГРАМА

ЗА КОНКУРС ЗА ДОКТОРАНТУРА В УНСС

ПО СПЕЦИАЛНОСТ

ОРГАНИЗАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ ИЗВЪН СФЕРАТА НА МАТЕРИАЛНОТО ПРОИЗВОДСТВО (ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ В ТВОРЧЕСКИТЕ ИНДУСТРИИ)

ПЪРВА ЧАСТ

/теми за провеждане на писмения изпит по специалността/

ПЪРВИ МОДУЛ

/изпитни теми за развиване на кандидат-докторантския изпит/

1. **Концепция за интелектуална собственост.**

Система на интелектуалната собственост. Парижка конвенция за закрила на индустриалната собственост и Бернска конвенция за закрила на произведения на литературата и изкуството – обекти и принципи на закрилата. Други основни международни договори, европейски директиви и регламенти в областта на интелектуалната собственост. Възникване, развитие и съвременно състояние на законодателството в България в областта на интелектуалната собственост.

2. **Изобретение.**

Същност и критерии за патентоспособност на изобретение. Процедура по издаване на патент. Патент за изобретение: икономическа същност на патента, съдържание на изключителното право, предоставяно с патента. Икономическа реализация на изобретението. Закрила на изобретението в чужбина.

3. **Промишлен дизайн.**

Същност и основания за регистрация на промишлен дизайн. Процедура по регистрация на промишления дизайн. Съдържание на изключителното право върху промишлен дизайн. Икономически реализация на промишления дизайн. Закрила на промишления дизайн в чужбина.

4. **Търговска марка.**

Понятие за търговска марка и видове търговски марки. Критерии за регистрация на търговска марка. Процедура по регистрация на търговска марка. Съдържание на изключителното право върху търговска марка. Закрила на търговската марка в чужбина.

5. **Произведения на литературата, изкуството и науката като обекти на художествена собственост.**

Основни характеристики и класификация на обектите на художествена собственост. Реализация на обектите на художествена собственост: същност, участници и икономически характеристики.

6. **Съдържание на художествената собственост.**

Същност и характеристика на неимуществените и имуществените права на авторите на художествени произведения. Възникване, упражняване и времетраене на правата върху художествени произведения. Свободно и договорно използване на закриляни художествени произведения.

7. **Изпълненията на артисти, звукозаписите, видеозаписите и програмите на радио- и телевизионни организации като обекти на интелектуална собственост.**

Носители на сродни права.Обща характеристика на правата, сродни на авторските: възникване, притежатели, съдържание, времетраене. Свободно и договорно използване на обекти на права, сродни на авторските.

8. **Колективно управление на авторски и сродни права**.

Създаване, същност и функции на организациите за колективно управление на авторски и сродни права. Основни договори, сключвани от организациите за колективно управление на права – същност и специфики, страни и условия.

9. Културни индустрии и културни продукти.

Видове културни индустрии. Интелектуалната собственост като основа за функционирането на културните индустрии. Културните продукти на културните индустрии, като обекти на интелектуална собственост. Пазар на културни продукти - участници, основни характеристики и специфики в търсенето, предлагането, ценообразуването и конкуренцията.

10. Филмов бизнес.

Организация на филмовия бизнес. Участници в процеса на създаване и реализация на филмовия продукт. Филмов пазар: основни характеристики и специфики. Способи за реализация на филмовия продукт. Традиционни и съвременни бизнес модели.

11. Музикален бизнес.

Организация на музикалния бизнес. Участници в процеса на създаване и реализация на музикалния продукт. Пазар на музикални произведения: основни характеристики и специфики. Способи за реализация на музикалния продукт. Традиционни и съвременни бизнес модели.

12. Издателски бизнес.

Организация на издателския бизнес. Участници в процеса на създаване и реализация на издателския продукт. Пазар на книги и други литературни произведения: основни характеристики и специфики. Традиционни и съвременни бизнес модели за реализация на издателския продукт.

13. Телевизионен бизнес.

Организация на телевизионния бизнес. Процес на създаване и разпространение на телевизионни програми. Телевизионен пазар: основни характеристики и специфики. Традиционни и съвременни бизнес модели за разпространение на телевизионни програми и предавания.

14. Радио бизнес.

Организация на радио бизнеса. Процес на създаване и разпространение на програми на радиата. Радио пазар: основни характеристики и специфики. Традиционни и съвременни бизнес модели за разпространение на програми и предавания на радиата.

ВТОРИ МОДУЛ

/примерни теми за есе за кандидат-докторантския изпит по специалността/

1. Информационното общество и конкуренцията или как интелектуалната собственост се превърна в конкурентно предимство.
2. Директивата на ЕС за авторското право в цифровия единен пазар - основни моменти и значението й.
3. Права на издатели в пресата съгласно чл.90г и сл. от ЗАПСП.
4. Основните творчески индустрии в дигитална среда – новите бизнес модели.
5. Промените в ЗАПСП относно колективното управление на авторските и сродните им права – решения на реални проблеми или предпоставка за нови.

ВТОРА ЧАСТ

/информация за провеждане на писмения изпит по специалността/

Конкурсният изпит по специалността се състои от две части - писмен и устен с отделни оценки по двете части.

Писменият изпит включва два модула:

- първи модул - развиване на тема от изпитната програма;
- втори модул - написване на есе по конкретна тема.

Писменият изпит е с продължителност четири астрономични часа общо за двата модула.

Темата, която ще се развива по първия модул и темата за написването на есе по втория модул на писмения изпит се определят на случаен принцип чрез изтеглянето им в деня на изпита от кандидат-докторант измежду подготвени изпитни теми.

Препоръчително е, изтеглената тема по първия модул на писмения изпит да се развие в следната структура:

- увод, в който се представя тематичния проблем, основните положения и актуалните проблеми, свързани с него;
- изложение, в което се развива темата на основата на: същност и обхват на проблема, исторически анализ, съвременни реалности, основни източници на информация и становища на водещи специалисти, сравнителни анализи на избрана база, актуални проблеми, реални примери и други елементи, обусловени от конкретната тема;
- заключение, в което се прави обобщение по темата, с изводи и с аргументирана лична позиция по изведените проблеми и виждания за тяхното решаване.

Оценяването на развитата тема се извършва на основата на преценка на членовете на изпитната комисия за:

- притежаването и представянето на базисни теоретични знания;
- способностите за систематизирано и логично изложение;
- познаването на специалната литература и позициите на водещи специалисти;
- уменията за аналитично и конструктивно-критично мислене;
- боравенето с понятийния апарат;
- езиковата култура и др.

Препоръчително е, есето по изтеглената тема от втория модул на писмения изпит да се представи в следната структура:

- увод, в който се обосновава актуалността и значимостта на проблема, поставен с темата;
- изложение, в което се разгръща проблема, поставен в темата чрез разкриване на неговата същност, породилите го причини, формите на проявление, различни виждания за неговото решаване със силните и слабите им страни, проекциите му в бъдеще и други елементи, предпоставени от конкретната тема;
- заключение, в което се правят изводи по направеното изложение, представят се лични позиции и предложения за решаване на изведените проблеми.

Оценяването на есето се извършва на основата на преценка на членовете на изпитната комисия за:

- степента на познаване на проблема, поставен с темата;
- оригиналност в конструирането на изложението и на използваните похвати;
- логичност, последователност и пълнота в разгръщането на проблема, поставен с темата;
- уменията за точно, ясно и достоверно изложение на същността на проблема, поставен в темата;
- способностите за системен, аналитичен и критичен подход в представянето на проблема, поставен в темата;
- компетентностите за практическо прилагане на теоретичните знания при идентифицирането и решаването на реален проблем и други, в зависимост от темата на есето.

До устен изпит по специалността се допускат само тези кандидат-докторанти, които са получили на писмения изпит от двата модула оценка не по-ниска от Мн. Добър (4,50).

Устният изпит се провежда чрез въпроси и отговори по темите от двата модула на писмения изпит.

ЛИТЕРАТУРА

А. ОСНОВНА

1. Борисов, Б., Борисова, Вл., Интелектуална собственост, ИК - УНСС, 2015 г.
2. Борисова, Вл., Бизнес с интелектуална собственост в творческите индустрии, ИК-УНСС, 2017.
3. Ганчев, Д., Интелектуална собственост и изкуствен интелект, АИ „За буквите“, С., 2024.
4. Маркова, М., „Дизайн мениджмънт“, УИ „Стопанство“, 2010.
5. Маркова, М., 2022. Интелектуалната собственост в издателския бизнес. ИК-УНСС, С.
6. Крушков, Н, 2020. Сигурност, лидерство, креативност, ИК– УНСС.
7. Саракинов Г., “Авторско право и сродните му права в Р България”, “Сиби”, 2013.
8. Цакова, В., “Произведенията на науката като обект на интелектуална собственост”, УИ “Стопанство”, 2009.
9. Цакова, В., Права на артисти изпълнители, продуценти на записи и излъчващи организации, ИСК при УНСС, 2004.

Б. ДОПЪЛНИТЕЛНА

1. Борисов, Б., “Лицензионна търговия с обекти на интелектуална собственост”, УИ „Стопанство”, 2003.
2. Върбанова, Л., “Управление на изкуствата”, 1997.
3. Вучков, Ю., “Артмениджмънт”, УИ „Стопанство”, 2002.
4. Лазарова, М., Авторски и сродни права в аудиовизията, “Водолей”, 2015.
5. Цакова, В., Управление на правата на артисти изпълнители, УИ “Стопанство”, 2007.
6. Законови и подзаконови нормативни актове в областта на интелектуалната собственост.
7. WIPO Intellectual Property Handbook, Geneva, 2008

Ръководител катедра /п/
„ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ
И ТЕХНОЛОГИЧЕН ТРАНСФЕР“